

Illeppi Fofonoff, Supru. Synt: 24.04. 1923.

Syntymä paikka Matsjärvi Lutolla, Suonikylään oli noin 40 Km. Kouluun kuljin kävellen. Anni Tattari oli opettajana, oppilaita oli noin 15, ja yksi luokka.

Syyskuusta - Joulukuuhun opiskelivat ala-luokkalaiset ja Tammikuusta - Kesäkuuhun taas ylä-luokka.

Matsjärvellä oli kesä-paikka, lehmät ja lampaat olivat koko ajan siellä, niiden kanssa oli vaikea muutella paikasta toiseen, joten Suonikylässä asuimme vain talvi kuukaudet, hyvin vähän aikaa.

Porojakin oli meillä, ja kymmenen lasta perheessä.

Matsjärven talon lisäksi pihassa oli saunakin ja toinen talo oli kahdeksan kilometrin päässä, jota sanottiin syystaloksi.

Kala-majoja oli vielä erikseen, toinen oli ylä-järvillä ja toinen Gibsjärvellä.

Lääkäreita ei ollut lähellä, lähin oli Petsamossa, heikosti koulutettukin. Lääkkeitäkään ei pahemmin ollut, elettiin tai kuolttiin, muuta vaihto-ehtoa ei ollut.

Noitiakaan ei ollut kuin tarinoissa, muuten emme niitä tunteneet. Apteekki oli Ivalossa asti, muut kaupat Ivalossa ja Nellimissä, sekä Norjasta haettiin tavaraa kaksi kertaa vuodessa. Kirkkonimestä oli myös mahdollisuus hakea tavaraa, sielläkin oli joku kauppa.

Ennen rajan käyntiä olivat Venäjälläkin kulkeneet, meidän aikana ei käyty enään.

Luostarissa pidettiin jumalanpalvelukset Petsamon kylässä, pappi kulki kyllä muissakin kylissä kävellen tai porolla.

Pääsiäinen oli koltilla suurin juhla-pyhä.

Joulua eivät koltat kummemmin viettäneet, se perinne alkoi meillä koulussa, kun opettaja opetti piirileikkejä ym.

Opettaja myöskin lahjoitteli meille lehtiä, ja me piirsimme toisillemme taideteoksia lahjaksi. Sillätavalla meille opetettiin lahjojen antaminen jouluna, emme me kotona olleet sitä harrastaneet.

Syksyllä alkoi kuulua jo sodan enteitä.

Marraskuussa, kun olimme Vaskon kanssa porotokassa, valtio-päälikkö tuli jälkiä pitkin perässä, ja otti Vaskon sotilaaksi.

Lähdin siitä eteenpäin poroineni, minä ja Iikka, sekä renkimme Väasg Untri, hän oli meidän suvun vanha- mies.

Talvi-sota oli alkanut, lento-koneita näkyi jo.

Tuli määräys lähteä evakkoon, välttämättömimmät kampeet pulkkiin ja matkalle.

Lehmät ja lampaat jätimme navettoihin, otettuamme ensin henki pois, etteivät jäisi kitumaan.

Poromiehet poroineen lähtivät ajamaan saniilla, vaadin karja peräsään Nellimjärvelle. Siellä oli pakko luovutus, sota valtiolle piti lihaa saada, 37 vaadinta meiltä meni taka-lapille myyntiin, johon Guttorm ne kuljetti.

Lähdimme eteenpäin Kessin kautta Kyyneljärvelle, ja Vätsärin aidalle, jossa Sverlofit olivat pitämässä erotusta.

Suolisjärveltä otimme Jokelan token mukaamme, ja tulimme Rautaperäjärvelle, pari kuukautta paimensimme karjaamme siinä paikassa missä nykyisin on poro-erotus aita, Rautuvaarassa oli vielä erikseen ajo porot.

Helmikuulla majoituimme Siuttajoelle, poro-erotus kämppiin.

Maaliskuussa tuli väli-rauha.

Pidimme erotuksen, ennen kuin lähdimme Partakon kautta kotiseuduillemme. Koirat kuljettivat tokkamme, pysähdyimme vasta Roirossa syöttämään porojamme, samana päivänä matkasimme Sammalniemeen asti. Vietimme siinä yön, kuljettuamme Ahvenjärven ja Pontisjärven välimaastoon, ruokkimaan taas porojamme, kaksi sotilasta tuli perässämme, Ontsg Väsg ja Eljas joutuivat lähtemään kutsuntoihin.

Siitä teimme ladun Matsjärvelle, Iikka lähti hiihtämään edessä kello-poro hihnan päässä ja minä olin token häntä-päässä.

Muut tulivat raidoilla perässä.

Tervolasta tuli evakko-väki vasta kesäkuussa. Asuimme kesän Matsjärvellä, kunnes taas alkoi jatko-sota.

Syksyllä menin armeijaan, Kemiin Koulutuskeskus 16.

Harjoittelin siellä kolme kuukautta, lähdimme siitä sotimaan venäjän puolelle. Hyökkäys vaiheessa kuljimme Laatokan kautta Äänisjärvelle Katlahteen, ja Muurmanskiin, olimme suur-Suomen rakentajia. Kolme vuotta olin sota-reissulla, kaikki nuoret miehet joutuivat sinne. Täällä Suomen puolella, Pennasen osastossa oli poromiehet ja vanhemmat miehet. Toista kymmentä koltta poikaa siinä porukassa oli kun lähdettiin, ja takaisin tuli vain seitsemän.

Ivaloon Kolmisjärvelle asetuimme palattuamme, kuka palasi sodasta, kuka evakosta, osa ei palannut ollenkaan.

Teimme sinne kämpän, joka on edelleen pestyssä, Ivalon palkisen miesten käytössä nykyisin. Ei ole tullut käytyä siellä, tarkoitus olisi. Sinne rakensi myös Tem Illep ja Mäss, näitä ei enään. Tilapäisiä kämppiä oli tehty ainakin Kolmisjärvelle, Vuksjärven rantaan ja Vuksjoen rannalle.

Ivalossa pidettiin kokous ja alettiin suunnitella Sevettijärvelle, kolttien uutta asutus-alueita.

Kirakkajärvellä olin tekemässä Fofonofin Matin taloa, ennenkuin väki alkoi muuttaa tänne.

Äitini oli silloin vielä elossa evakosta tultuamme, sairaalloon, Ivalon sairaalassa enimmäkseen oli, kuoli melkein heti kun tultiin. Talomme oli kesken eräinen, tein sen itse loppuun.

Rakennus-miehet olivat lähteneet ja jättäneet sen niikseen. Hataria ne kaikki talot olivat, tuuli vinkui sisällä ja oli hyvä kun lumi pysyi kuitenkin **ulkona**.

Lutolle lähdin sitten porojani hakemaan, osa oli tulossa kourma-autoilla Nitsiin, muutto kuormat saattoivat viipyä viikkoja.

Tulo matkalla jouduin oppaaksi poromiehille, Inarilla ei näkynyt kuin pelkkä jää ja taivaan ranta. Miehet alkoivat epäillä, etten minä tunne paikkoja, Riikon Vasko vain ei pelännyt.

Semenofin Mitri oli nuori poika, hän alkoi itkemään. Porokin väsyi, menin sanilla vastaan, se oli pannut maata, ainoa puun vedätyks poro, eihän sitä voinut jättää. Nostimme poron sanien päälle ja tultiin Partakon Puuniemeen.

Nyt oli pakko leiriytyä, tehdä kota, ja antaa porojen syödä ja levähtää kunnolla.

En epäilekset alkoivat olla niin vahvat, että olemme todella ek-syneet, mihin minä en kylläkään uskonut, lähdin tarkistamaan tilannetta. Menin Partakon kylään, ei ollut hätää, tiesin missä oltiin menossa. Tilanne rauhoittui, kahden yön jälkeen lähdimme sitten jatkamaan matkaa, kuljimme Nitsijärven halki ja siitä sitten Supruun.

Osa evakoista oli tullut ja majoittunut, kaikki talot eivät olleet vielääkään valmiina.

Aluksi emme kulkeneet oikeastaan missään kauppoissa, Norjassa oli kauppa-paikka, jossa asioimme. Nykäsen kauppa oli silloin jo kun tänne alettiin taloja rakentaa, Juho Nykänen, Nitsijärvellä oli kesä-kauppa ja varasto. Sevetissä oli myös Osuuskauppa, jossa jaettiin posti. Posti-Matti kuljetti sitä kerran viikossa, poroilla, soutuena tai kävellen.

Loppu.